

KRANJSKI ZVON

ZUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1929. Štev. 6.

Posamezna štev. 2 Din.

Katoliška akcija.

Zadnje čase se mnogo piše in govori o katoliški akciji. Sv. oče Pij XI. povdarja njeno potrebo pri vsaki priliki in želi, da bi se razširila in organizirala po vsem katoliškem svetu. Za našo škofijo in za Slovenijo sploh prinaša pravila katoliške akcije zadnji škofijski list. Po nalogu svetega očeta in po želji našega presvetlega škofa se bo katoliška akcija organizirala tudi po vseh župnijah naše škofije, za to je potrebno, da naš list to zadevo pojasni.

Kaj je namen katoliške akcije?

Med našim narodom je zelo razširjeno napačno mnenje, da so samo duhovniki poklicani, da se bore za razširjenje in utrditev evangelija. Verniki naj bi bili le poslušajoča in bolj opazujoča cerkev, ki bi vse delo in vso borbo za zmago križa le od blizu ali daleč gledali. Duhovniki naj pridigujejo, oni naj se bore za cerkev in njene pravice, oni le naj skrbe za utrjevanje verskega življenja. Toda to je čisto napačno mišljenje! Vsa katoliška cerkev je družba, je organizem, je skrivnostno telo, čigar glava je Kristus, je armada Kristusova. V armadi so pa navadni vojaki in oficirji. Če bi pa v vojski šli v boj le častniki, moštvo bi pa zadaj to opazovalo in ne prijelo za orožje, potem je taka armada že od začetka izgubljena. Res nosijo odlično delo v borbi častniki, toda brez moštva ni zmage. Nekaj podobnega je tudi v katoliški cerkvi. Vsi skupaj smo velika armada Kristusova. V tej armadi so pa oficirji — duhovniki, moštvo pa vsi drugi verniki. In povsod, kjer ljudstvo, ali kakor rečeno s tujo besedo — laiki — gleda le od daleč, kako se duhovščina bori in peha za utrditev evangelija, in ne sodeluje pri tem delu, tam propada verski duh, tam propada nebeško kraljestvo. Treba je torej skupnega dela med duhovščino in vsem katoliškim ljudstvom za porast nebeškega kraljestva med nami, za prenovljenje človeka v Kristusu.

Kristjan, veren katolik, ne more nikdar govoriti s Kajnom: »Sem li mar jaz varuh svojega brata« dober katolik ne more mirno gledati, kako sovražnik podira kraljestvo božje v njegovi bližini, dober katolik mora imeti duha ljubezni, ki ga žene na delo za rešitev duš in za čast božjo. Prava ljubezen ni nikdar samo pasivna, le srčna dobrohotnost in naklonjenost, ampak delo za dobro in lepo, za blagor bližnjega in predvsem pa za božjo čast. Caritas urget nos — ljubezen nas sili, nas mora siliti k — delu!

Tako bi morala toraj skupna ljubezen do Boga in ljubezen do duš nas vse — duhovnike in druge vernike združiti in nagibati k skupnemu delu za čast božjega imena in blagor neumrjocih duš naših bratov. In to skupno delo organizirati in pospeševati je namem katoliške akcije.

Katoliška akcija je torej organizirano apostolsko delo, kakor se je vršilo v prvi dobi krščanstva, ko je bil vsak kristjan tudi apostol sodelavec pri razširjanju evangelija. Nekaj podobnega je vršil tudi tretji red v svojem početku, ko ga je poklical k življenju sv. Francišek Asiški, v tej ali drugi obliki se je vršilo v vsej zgodovini Cerkve. Dati Kristusa ljudem v srca, vsem vcepiti njegovega duha, vse pre-

kvasiti z duhom jevanjelija, to je namen katoliške akcije in v tem delu združiti vse, kar res katoliško misli in čuti.

Katoliška akcija ni nikaka politična organizacija, njeno delo je popolnoma nestransko in nepolitično, v njenem okrilju se morejo zbrati vsi dobro misleči pristaši vseh strank, ki niso ne po delu ne po načelih nasprotne katoliški cerkvi in njenemu poslanstvu.

Škof so v zadnjem škofijskem listu izdali sledeča pravila katoliške akcije:

Katoliška akcija je sodelovanje vernikov v poslanstvu Cerkve za krepitev, širjenje, udejstvovanje in obrambo katoliških načel v zasebnem, družinskem in socialnem življenju.

Posebej ima katoliška akcija te-le namene:

Skrbi za versko življenje in delovanje, za to pospešuje duhovne vaje, misijone, obisk sv. maše, pridige in krščanskega nauka, zidanje cerkva, apostolstvo sv. Cirila in Metoda, misijonstvo, bratovščine, Marijine družbe, tretji red, apostolstvo mož, nabožno slovstvo, liturgično gibanje, romanja in katoliške shode ter shode po posameznih krajih za sprehed katoliške akcije.

Skrbi, da se mladina oklene katoliških načel in neustrašeno zastopa in širi vselej in povsod ta načela, bodisi da je mladina brez posebne organizacije, ali pa organizirana, kakor na pr. v mladinskih odsekih, prosvetnih društvih, v mladeniških in dekliških zvezah, Orlu, dijaških društvih, akademičnih društvih, delavski: Krekovi mladini in rokodelskih društvih.

Skrbi za splošno prosveto na katoliški podlagi po raznih kulturnih organizacijah.

Dela na to, da se v javnosti uveljavljajo katoliška načela, v šolstvu, javni morali, družbi, gospodarstvu, javni upravi, ljudskih zastopstvih in cerkvenih zadevah vsega ljudstva.

Skrbi, da prešine krščanski socialni duh vse ljudi, da se dvigne četrti stan v verskem in socialnem oziru, da krščansko občestvo družijo vse stanove.

Skrbi za vsakovrstno dobrodelnost po Vincencijevih in Elizabetnih konferencah, ljudskih in dijaških kuhinjah, društvih za slepe, dijaških podpornih društvih, Rafaelovi družbi.

Skrbi za treznostno gibanje med slovenskim narodom.

Vodstvo katoliške akcije:

Vse delo katoliške akcije v škofiji vodi škofski svet. V posameznih župnijah pa vodi vse delo župnijski svet katoliške akcije. V župnijskem svetu katoliške akcije so: Predsednik, podpredsednik, župnik ali njegov namestnik, tajnik, zastopniki katoliških organizacij in pa zaupni možje in žene, če ni katoliških organizacij.

Toliko na kratko o pomenu in organizaciji katoliške akcije. Kako jo bomo praktično uredili v Kranju in Šmartnem, o tem se bomo še posvetovali in upamo, da bo mogoča začetni s svojim delovanjem že v kratkem času. Vse dobromisleče vernike pa pozivamo, da to delo katoliške akcije podpirajo z dobrohotnostjo in vnemo, da bo potem res po njej rastle kraljestvo božje v nas.

Dijaški konvikt.

S prihodnjim šolskim letom nameravamo otvoriti v „Škofiji“ dijaški konvikt, kakor je bil že svoj čas, le morda v nekoliko večji meri, to je, da nameravamo sčasoma sprejeti večje število dijakov.

Nekdanji dijaški konvikt v Kranju je vzgojil mnogo dobrih inteligentov-laikov in tudi nekaj duhovnikov našemu narodu. Najboljši dijaki na kranjski gimnaziji so bili svojčas gojenci dijaškega konvikta v Škofiji.

V Kranju danes zelo primanjkuje dobrih stanovanj! Že kolikor so mi sedaj razmere znane, vidim, da ponekod dijaki stanujejo v razmerah, kjer bi ne smeli biti. Mnogi starši danes tudi ne morejo za svoje otroke poiskati primerne stanovanja, ker so boljša stanovanja predraga. Radi tega se precej dijakov vozi daleč domov, vsled česar se ne morejo tako učiti, kot bi bilo treba. Slaba stanovanja in vožnja domov po železnici pa nudi dijakom polno prilike, da se moralno pokvarijo. Tako je dijaški konvikt v Kranju nujno potreben.

Naš zavod nebo kake vrste malo semenišče, kamor bi se sprejemali le oni, ki bi imeli veselje do duhovskega stanu, ampak bo nudil domovanje tudi takim, ki nimajo poklica do duhovskega stanu, saj rabimo zelo tudi dobrih laikov inteligentov.

V dijaškem konviktu hočemo ustvariti nekak modern zavod, kjer bi dijaki imeli dovolj svobode, a bi se vadili tudi v disciplini. Če bo šlo, bomo skušali urediti življenje v konviktu bolj po ameriškem sistemu, da bodo dijaki samostojno skrbeli za red v zavodu, da se tako bolj vzgajajo k samostojnosti.

V konviktu hočemo po možnosti oskrbeti tudi dovolj prilike za izobrazbo v petju in glasbi in pa tudi za šport. Želimo, da bi bilo bivanje dijakom v konviktu prijetno, a tudi koristno, vzgojno. V koliko se nam bo to posrečilo z današnjo mladino, bomo pač videli.

Podlaga vsej vzgoji v konviktu bo pa predvsem versko življenje, brez katerega ni prave moralne vzgoje. Zavod ne bo kaka poboljševalnica! Radi tega se bodo sprejemali v zavod le dijaki lepega vedenja, moralno nepokvarjeni, in sicer le sinovi takih staršev, ki res žele verske vzgoje svojemu otroku. Kaj pomaga mladega človeka še tako lepo vzgajati, če pa morda potem v družini z zgledom in besedo uničujejo vse kali lepega, verskega življenja.

Nekaj dijakov se bo sprejelo po znižanih cenah, nekaj morda tudi brezplačno. Višino hranarine bomo določili pri vsakem posebe. Premožnejši bodo pač morali plačevati celoletno vdževalnino, revnejšim se bo po možnosti in z ozirom na podpore vzdrževalnina znižala po okolnostih.

Ker je pa starejšemu dijaku malo težke, uživeti se v nove razmere, bomo sprejemali v konvikt predvsem prvošolce in drugošolce, dijake višjih razredov le v slučaju, če se ne bo prvošolcev in drugošolcev oglasilo dovolj. Dijaki, ki so že obiskovali gimnazijo, se bodo sprejeli le oni, ki so zadnji razred dokončali vsaj z zadostnim uspehom.

Priglasite za sprejem v konvikt sprejema župni urad v Kranju, ki daje tudi podrobnejše informacije.

Da pa moremo vsaj približno vedeti, za koliko dijakov naj pripravimo vse potrebno v konviktu, prosim, da se vsi oni starši ali dijaki, ki žele priti s prihodnjim šolskim letom v dijaški konvikt, zglasijo pri župnem uradu v Kranju vsaj do konca junija.

Družinska knjižica.

V današnjih dneh se ljudje zelo selijo iz ene župnije v drugo. Otroci v delavskih družinah so rojeni navadno po različnih župnijah. V sedanjih razmerah se pogosto potrebujejo razni matični izpiski in potrdila: radi vojaščine, radi pokojnine, podpore in radi vsakovrstnih izkazil. Neredko

pridejo družine v velike neprilike, ker nimajo uradnih listin in morajo potem letati po različnih župnijah po podatke.

Pogosto nastanejo pri vpisovanju krstov velike zmešnjave. Botri ne vedo, kako se natanko piše otrokov oče, njegovo ime napak izgovarjajo in tako se neredko zgodi, da je novorojenček vpisan v krstno knjigo s čisto napačnim priimkom, radi česar nastanejo velike sitnosti in težave. Poznam družino, v kateri so otroci istega očeta in matere vpisani s tremi različnimi imeni. Tudi v naši župniji vidim v krstni knjigi, da so nekateri otroci vpisani drugače, kakor pa je pravilen priimek očeta. Tudi to se mi je že pripetilo, da sami starši niso vedeli, kako se pravilno pišejo! Imamo slučaje, ko v javnosti nosijo nekateri drugačno ime, kot pa je njih pravi priimek. Ob priliki porok se odkrijejo včasih zelo čudne reči! Imamo na pr. slučaj tudi v naši župniji, ko nosijo otroci enega očeta in matere različna imena. Oče se je rodil kot nezakonski otrok, a ga starši niso pozakonnili. Vedno se je pisal z očetovim imenom, dasi bi ga ne smel nositi, ker ni pozakonjen. Izmed njegovih otrok je eden vpisan z njegovim pravim imenom, ki ga ima po svoji materi, drugi pa po imenu njegovega očeta, kakor vsi dotičnega pač kličejo. — Takih zmešnjav je danes po mestih in industrijskih krajih vse polno, kar napravi župnikom in pa tudi ljudem polno neprilik in — stroškov.

Da se take nepravilnosti odpravijo, je potrebno, da ima vsaka družina družinsko knjižico, kjer so pravilno vpisani: priimek, imena in pa rojstni podatki. Polagoma naj si nabavi vsaka družina v župniji svojo družinsko knjižico ali družinski list. Pri poroki se bo izročila vsakemu novoporočenemu paru družinska knjižica. Kdor rabi družinski list za kake uradne svrhe, se mu ob tisti priliki napravi tudi za domačo potrebo družinska knjižica. K vsakemu krstu mora prinesiti babica seboj družinsko knjižico, brez uradne družinske knjižice naj nihče ne prinese otroka h krstu. Pri krstu vpiše krstitelj otroka v družinsko knjižico in potrdi s svojim podpisom pravilnost vpisa.

Pred krstom naj pride oče ali mati v župno pisarno po družinsko knjižico. Pri tej priliki se bo uredil tudi družinski zapisnik, ki je v župni pisarni. Radi tega je prav, če pride po družinsko knjižico oče ali mati, da bosta povedala, ali so že vsi otroci vpisani v farni družinski knjigi.

Če se je kdo priselil od drugod, naj piše župnemu uradu — prejšnje — župnije, da se mu pošlje uradni družinski list za domačo uporabo, ali pa naj pride v župno pisarno sedanje župnije, pa od tu pišemo uradno po družinski list.

Ob priliki kake smrti v družini se smrtni slučaj vpiše v družinsko knjižico in potrdi smrt uradno v župni pisarni, zato prinesite družinsko knjižico seboj, kadar naznanjate kak slučaj smrti v družini.

Vsem, ki si sedaj nabavijo družinske knjižice v zgoraj navedene namene, to je za družinsko in cerkveno uporabo, se bodo napravile družinske knjižice brez takse, plačala se bo le tiskovina, kolikor stane župni urad.

Pri tej priliki naj omenjam še to, da je žalostno, da mnogi ne vedo, kdaj so bili rojeni. Velik del ženinov in nevest ne pozna rojstnega datuma! Tudi starši ne vedo za rojstne dni svojih otrok. Ko boste imeli v družini družinsko knjižico s pravilnimi podatki, boste tudi svojim otrokom mogli pravilno povedati kdaj so bili rojeni, imeli boste pa tudi točne zapiske o vseh smrtnih slučajih v družini.

Torej: Vsaka družina naj ima družinsko knjižico!

Družine, ki so se priselile od drugod, naj prineso v župno pisarno družinsko knjižico ali družinski list.

K vsakem krstu je prinesiti družinski list seboj.

Pri vsaki naznanitvi smrti prinesite v župno pisarno družinsko knjižico!

Pozakonitev otroka.

Tekom par mesecev sem dobil v Kranju že dva slučaja, da sta odrasla moža nosila še vedno ime svoje matere, ker sta bila nezakonsko rojena, dasi so se starši kasneje poročili, pa niso pozakonili svojega otroka. Koliko neprijetnosti to povzroča! V družinskih maticah sem tudi že doznal za dva druga slučaja, da starši svojih nezakonsko rojenih otrok niso pozakonili, dasi so sklenili kasneje zakon in bi bili lahko zabrisali svojim otrokom nezakonsko rojstvo in jim dali očetovo ime. Tako nosijo otroci istih staršev dvojna imena! Ko sem prigovarjal neki materi, naj pozakonita z možem svoje nezakonsko rojene otroke, mi je odgovorila, da tega zato ne storita, ker to »košta«.

To ima za otroke lahko dalékosežne in slabe posledice. Če umrje oče brez testamenta, nimajo taki otroci, ki niso pozakonjeni, nikake pravice do dedščine! Bratje in sestre, otroci istih staršev, nosijo razne priimke! Kako je to nerodno! So otroci, ki niti ne vedo, kako se pravilno pišejo! V šolo so jih vpisali z očetovim imenom, pri poroki ali ko gredo fantje k vojakom, se pa skaže, da še niso pozakonjeni in da morajo nositi drugo — materino — ime! Zgodilo se je radi tega že, da nismo vedeli, kako bi ženina klicali! Tudi to se je že pripetilo, da so starši umrli, otrok je šel po svetu in je nosil ime očetovo. Ko se je pa hotel poročiti, ni vedel, kje je bil rojen, pa sem iskal po vsej Kranjski njegov krstni list, a zaman, ker nikjer niso mogli najti dotičnika, ker ni bil pozakonjen in ni bil vpisan z očetovim imenom. Za mater pa ni vedel, kako se je prej pisala. Kakšne težave napravljajo starši s svojo nemarnostjo neredko svojim otrokom!

Otroci, ki so rojeni izven zakona, so nezakonski in nosijo ime svoje matere.

Če pa roditelja kasneje skleneta veljaven zakon, se morejo njuni, pred sklenitvijo zakona rojeni otroci, pozakoniti. In to je čisto enostavno in prav nič ne stane! Župnik izvrši pozakonitev brezplačno!

Pozakonitev po sklenjenem zakonu se izvrši na več načinov.

Če je bil otrok rojen tam, kjer se roditelja poročita, se naj roditelja zglasita kar pri domačem župniku takoj po poroki z dvema pričama. Tam izjavi oče, da je on oče dotičnega nezakonsko rojenega otroka in zahteva, da se v krstno knjigo vpiše kot zakonski oče otroka. To izjavo, da je mož res oče otroka, potrdi še navzoča mati. Obe priči sta svedoka te izjave in obenem pričata, da oba zakonska dobro poznata. Te izjave župnik vpiše v krstno knjigo, kjer se podpišejo starši in priče. S tem je pozakonitev izvršena v krstni knjigi in od tega trenutka nosi sedaj otrok ime očetovo in velja kot zakonski — oziroma pozakonjeni otrok.

Če starši ne stanujejo tam, kjer je bil rojen otrok, potem vzamejo pri župniku, kjer so se poročili, poročni list. S tem poročnim listom gresta sedaj z dvema pričama k župniku, kjer je bil nezakonski otrok rojen in tam se vse izvrši, kakor prej pojasnjeno. Poročni list pokažeta tamkajšnjemu župniku kot dokaz, da sta se res poročila.

Če pa ne moreta osebno do župnika, kjer je bil rojen njihov otrok, potem pa zahtevata od tamkajšnjega župnika rojstni list otroka. S tem rojstnim listom gresta k svojemu župniku, kjer sta se poročila. Ta napravi tozadevni zapisnik, ki ga potem pošlje na pristojno mesto, da se pozakonitev izvrši. Če pa tudi tja ne moreta, kjer sta bila poročena, moreta storiti pa isto pri župniku svojega bivališča, h kateremu morata poleg otrokovega krstnega lista prinesiti še svoj poročni list. Vse potrebno jima potem oskrbi dotični župnik.

Najenostavnejše se izvrši pozakonitev, če roditelja isto izvršita takoj po poroki.

Pozakonitev se more izvršiti tudi, če je morda že kateri izmed staršev umrl. V tem slučaju pozakonitev ni tako

enostavna in se mora izvršiti potom škofije in velikega županstva, ter je treba tozadevne zapisnike tudi kolkovati.

Neredko mož priženi v zakon nezakonskega otroka svoje žene, ki ni njegov otrok. Takega otroka pozakoniti ni mogoče. Ker bi pa neredko starši radi videli, da bi vsi otroci v družini nosili isti priimek, more v takem slučaju mož svoje žene dati njenemu nezakonskemu otroku svoj priimek v smislu ces. odredbe 12. okt. 1914. Mora pa v to privoliti mati in pa varuh otroka. To postopanje pa izvrši veliki župan in župniku šele veliki župan ali škofija sporoči, da se je dotičnemu nezakonskemu otroku spremenil priimek in mu naroči, da se ta sprememba vpiše v krstno knjigo.

Starše, ki še niso pozakonili svojih otrok tem potom opozarjam, naj pozakonitev izvrše, da ne bodo imeli njih otroci težav.

Župnija Kranj.

Oznanila za junij.

Mesec junij je posebno posvečen presvetemu Srcu Jezusovemu. V tem mesecu je tudi praznik Srca Jezusovega. V kranjski župniji je zelo malo družin posvečenih presvetemu Srcu Jezusovemu, ta mesec je za to zelo lepa prilika. Duhovniki pridemo radi v vsako družino blagoslovit kip ali sliko Najsvetejšega Srca in izvršit posvetitev družine.

2. Nedelja v osmini praznika svetega Rešnjega Telesa. Prva nedelja v mesecu slovesno praznovanje naših župnih patronov, ob 6. in 10. uri sveta maša z dvema blagoslovoma, ob 10. uri slovesna peta sv. maša. **Pri 6. sv. maši skupno obhajilo za moške.** Vse mladeniče in može vabimo, da za mesec junij prejmejo sv. zakramente. Na Premskovem ob 7. uri sv. maša in potem procesija. V župni cerkvi je ob 2. uri popoldne ura molitve in na to pete litanije presv. Srca Jezusovega.

Po litanijah je v Rožniviški cerkvi shod za žensko Marijino družbo.

Darovanje za župno cerkev bo to nedeljo pri vseh opravih dopoldan in popoldan. Ker je naša župna cerkev v zelo slabem gmotnem položaju, vsem župljanom toplo priporočamo to darovanje.

6., 7. in 8. **tridnevica na čast presvetemu Srcu Jezusovemu**, vsaki dan zvečer ob 7:30 litanije presvetega Srca Jezusovega, v četrtek so pete litanije.

7. **Praznik presv. Srca Jezusovega**, ob 5:30 sveta maša z blagoslovom v kapeli.

9. **III. nedelja po binkoštih**, popoldne ob 2. ura molitve v počeščenje presv. Srcu Jezusovemu in pete litanije presv. Srca Jezusovega. Po litanijah je v Rožniviški cerkvi shod za III. red.

16. **IV. nedelja po binkoštih**, služba božja po navadi. Popoldan po krščanskem nauku in litanijah je na Premskovem shod za dekliško Marijino družbo.

21. **Sv. Alojzij**, ob 8. uri zjutraj šolska sveta maša za osnovne šole.

23. **V. nedelja po binkoštih**, služba božja po navadi. Ob 6. uri zjutraj je sv. maša pri Sv. Joštu za sosesko Čirčiče.

Skupno romanje na Brezje priredimo za celo župnijo to nedeljo. Ob 8. uri bi imeli v romarski cerkvi svojo sv. mašo in skupno sv. obhajilo, pri sv. maši bi pel naš cerkveni zbor. Tja se more vsak peljati ali z vlakom ali z avtomobilom,

24. **Sv. Jaaez Krstnik.**

28. **Vidov dan**, ob 9. uri slovesna črna sveta maša z libero za vse, ki so padli za vero in domovino.

29. **Praznik sv. apost. Petra in Pavla**, ob 6. uri sv. maša z enim in ob 10. uri z dvema blagoslovoma, ob 10. uri slovesna peta sv. maša. Popoldan ob 2:30 litanije vseh svetnikov.

30. VI. nedelja po binkoštih, služba božja po navadi, ob 6. uri skupno sv. obhajilo za dekliško Marijino družbo.

Mrliška kronika.

Windischer Alojzija, zasebnica, Kranj 109, rojena 1848., umrla 14. januarja.

Štempihar Niko, umrl v Ljubljani v oblastni bolnici 18. januarja, rojen 19. decembra 1894.

Žebre Ivana, vžitkarica, Huje št. 10, rojena 6. maja 1852., umrla 28. januarja.

Švelc Franc, posestnik in tesarski mojster, Huje 21, rojen 12. decembra 1864, umrl 7. februarja.

Kozina Urban, prevžitkar, Čirčiče 23, rojen 13. maja 1841., umrl 10. februarja.

Kozelj Jerica, roj. Eržen, posestnikova žena, Premskovo 87, rojena 15. marca 1902, umrla 10. februarja.

Pakič Marija, šivilja, Kranj 172, rojena 30. julija 1852, umrla 12. februarja.

Korošic Alojzij, posestnik, Kranj 174, rojen 6. junija 1857., umrl 13. februarja.

Srebrnjak Stanislav, sin delavke, umrl 16. februarja.

Bradaška Ana rojena Fojkar, žena slikarja, Kranj Savsko predm. 52, roj. 29. julija 1896, umrla 16. februarja.

Švegelj Stanislav, dijak, Kranj, Kokriško predm. 55, roj. 6. aprila 1912, umrl 26. februarja.

Eržen Marija, zasebnica, Kranj 24, roj. 7. aprila 1849., umrla 26. februarja.

Česen Ivan, sodar in posestnik, Kranj 75, rojen 2. februarja 1883, umrl 25. februarja.

Bradaška Apolonija, zasebnica, Kranj, Savsko pr. 52. roj. 1851., umrla 27. februarja.

Umnik Gregor, mestni ubožec, Kranj 26, star 80 let, umrl 22. februarja.

Kokalj Marija, posestnikova hči, Klanc 11, rojena 26. novembra 1828., umrla 9. marca.

Veternik Ignacij, cestar v p., Gorenje 18, rojen 16. julija 1852, umrl 23. marca.

Župnija Šmartno.

1. Oznanila za župno cerkev:

2. junija: **II. nedelja po binkoštih**. Ob 6. uri zjutraj ožja služba z blagoslovom, ob 9. uri po navadi; popoldan ob 2. uri krščanski nauk in litanije, potem shod III. reda.

Med osmino praznika sv. Rešnjega Telesa vsak dan v. maša ob pol 6. uri z blagoslovom.

V četrtek se prične tridnevnic v čast presv. Srcu Jezusovemu. Sv. maša vse tri dni ob pol 6. uri pri oltarju Srca Jezusovega z blagoslovom, po maši litanije presvetega Srca Jezusovega.

V petek praznik presv. Srca Jezusovega; po obhajilu vesoljna odvez za III. red. — Ta dan popolen odpustek za vse, ki sprejmejo sv. zakramente med tridnevnic.

9. junija: **III. nedelja po binkoštih**; slovesno praznovanje praznika presv. Srca Jezusovega. Zjutraj ob 6. uri sv. maša z blagoslovom, ob 9. uri peta sv. maša z blagoslovom; popold. bo eno uro izpostavljeno sv. Rešnje Telo, moli se 3. ura in pete litanije presv. Srca Jezusovega.

13. junija: **Sv. Anton Padovanski**.

16. junija: **IV. nedelja po binkoštih**. Božja služba po navadi.

21. junija: **Sv. Alojzij**, patron šolske mladine. Ob 8. uri šolska sv. maša.

23. junija: **V. nedelja po binkoštih**. Služba božja po navadi.

24. junija: **Sv. Janez Krstnik**.

28. junija: **Vidov dan**. Ob 8. uri sv. maša za vse, ki so padli v boju za vero in domovino.

29. junija: **Praznik sv. Petra in Pavla**. Ob 6. in 9. uri Božja služba z blagoslovom. Ob 2. uri popoldan pete litanije Matere Božje, po litanijah v cerkvi sv. Jerneja shod Marijine družbe. Zjutraj vesoljna odveza.

30. junija: **VI. nedelja po binkoštih**. Božja služba po navadi.

2. Oznanilo za sv. Jošt.

2. junija: **II. nedelja po binkoštih**. Zjutraj ob 6. uri ni sv. maše, ampak ob 9. uri, po sveti maši procesija sv. Rešnjega Telesa.

6., 7. in 8. junija: tridnevnic v čast presvetemu Srcu Jezusovemu.

9. junija: Božja služba ob 6. uri z blagoslovom, pop. ob 2. ura molitve in pobožnost bratovščine žalostne Matere Božje na sv. stopnjicah.

Vse nedelje in praznike Božja služba ob 6. uri zjutraj in dopoldan ob 2. uri.

3. Oznanilo za Breg.

Vse nedelje in praznike Božja služba zjutraj ob 6. uri in popoldan ob 2. uri.

Kronika

Poročeni v mesecu aprilu in maju.

1. Jan Brnko, tkalski mojster in Marta Knorke, poročena v Derventu (Bosna).

2. Žagar Janez iz Srednjega Bitnja in Florentina Pernel iz Žabnice, poročena v Žabnici 22. aprila.

3. Hafnar Vincenc, čevljar iz Srednjega Bitnja in Valentina Šilar iz Zg. Bitnja, poročena 28. aprila v Šmartnem.

4. Stare France, tovarniški delavec iz Sred. Bitnja in Franciška Hafner iz Žabnice, poročena v Žabnici 28. aprila.

5. Kavčič Janez, žagar iz Stražišča in Terezija Košir, tkalka iz Trate nad Škofjo Loko, poročena v Šmartnem dne 25. aprila.

6. Lovro Jelovec, zidar iz Zg. Bele in Marija Lesičnik, šivilja iz Stražišča, poročena v Šmartnem 12. maja.

7. Valentin Blažir, tovarniški delavec iz Stražišča in Ana Kokalj, tkalka iz Sebenj pri Trziču, poročena v Šmartnem dne 19. maja.

8. Franc Dimec, železniški uslužbenec iz Trzina in Ivana Kobal, šivilja v Orehku, poročena na Bregu 26. maja.

Umrl.

8. maja Franc Kalan, zemljaka sin iz Brega, rojen 14. oktobra 1928.

24. maja. Ivana Brejc roj. Bajžel, vdova iz Gorenje Save, rojena 8. maja 1855.

26. maja. Franc Hribar, delavec iz Drulovke, rojen 4. marca 1893. Zapustil je šest nepreskrbljenih otrok v starosti 8—3 leti.

Iz katoliške cerkve je izstopila in prestopila v pravoslavno vero Franciška roj. Stanovnik, vdova Bajželj, rojena 29. januarja 1895 v Javorniku št. 4.

Birma v Šmartnem pri Kranju dne 29. aprila se je izvršila nad vse slovesno. — 28. aprila ob 4. uri popoldne so prišli gosp. knezoškof iz Predoslj. Na meji župnije, pri kranjskem mostu so jih sprejeli župan z dvema svetovalcema, predsednik izobraževalnega društva in Orli na konjih. Od tu se je razvil veličasten sprevod do župne cerkve, kjer je bila zbrana ogromna množica — skoro vse prebivalstvo župnije. Šolska mladina, gasilni društvi Stražišče in Bitinj ter dekliška Marijina družba so delali špalir.

Pri slavoloku so pozdravili prevzvišenega v imenu šolske mladine en učenec in dve učenki, vsi trije v narodnih nošah.

Pri izpraševanju krščanskega nauka so otroci splošno jako dobro odgovarjali. Naslednji dan, 29. aprila je bila prostorna župna cerkev pri škofovi maši in pridigi natlačeno polna, akoravno je bil delavnik.

V ponedeljek popoldne ob 3. uri so se Presvetli odpeljali k sv. Joštu, kjer so v torek delili sv. birmo. Že pot na goro — na lojtrskem vozu — po izvoženi ilovnati poti, — ni bila ravno prijetna, — pa je bilo vsaj lepo vreme, — a naslednji dan je deževalo, megla je zadirala ves dan lepi razgled — in v dežju, po strmi, spolzki poti so se Prezvišeni odpravili peš do postaje sv. Jošt, kjer jih je čakal voz.

Naj bo izrečena tu zahvala vsem, ki so pripomogli, da se je ta slovesnost izvršila tako lepo. Dekletom Marijine družbe, ki so okrasile cerkev, fantom in možem, ki so postavili mlaje, ter onim, ki so jih darovali (porabili se bodo za stavbo ljudskega doma) — zastopnikom občine, Orlom, gasilnemu društvu iz Stražišča in Bitnja, učiteljstvu, kolikor se je udeležilo sdrejem.

Zakrament sv. birme je sprejelo: V župni cerkvi 161 otrok, v cerkvi sv. Jošta 28, v Kranju pa 36, skupno jorej 225 otrok iz naše fare.

Razno.

Novoporočenci naj pridejo povedat v župno pisarno vsaj en dan pred poroko, kdaj se žele poročiti, da ni potem zmešnjave. Zaročenci naj pridejo k izpraševanju le ob torkih ob 5. uri popoldne.

Premskovo. Za ključarja podružne cerkve na Premskovem sta imenovana: Janez Rogelj, posestnik in kovaški mojster in Janez Rehberger, posestnik, oba na Premskovem. Ker se letos obhajajo razne obletnice cerkve na Premskovem, kakor berete v posebnem članku, nameravamo letos prirediti večjo proslavo teh obletnic s primerno cerkveno slovesnostjo na Premskovem, o čemur pravočasno vse obvestimo.

Marijanišče. V 5 mesečno kmetijsko gospodinjstvo šolo — poletni tečaj — se je priglasilo 5 gojenk. Dvamesečni večerni gospodinski tečaj se vrši v dveh oddelkih za mestne gospodične in za okoliška dekleta, vseh udeleženk je skupno 28. Na binkoštni ponedeljek so naš zavod obiskali učitelji in gojenke higijenskega zavoda v Zagrebu — blizu 40 oseb. Ogledali so si naš zavod in Kranj in imeli opoldan v Marijanišču kosilo. Higijenski zavod v Zagrebu vzdržuje dvamesečno šolo, ki je neke vrste gospodinjstvo-zdravstvena šola. Hrvaške devoyke so prišle v svojih slikovitih narodnih nošah v Kranj.

Prekriti je bilo treba župno cerkev, pa tudi vse podružnice v mestu. Stolp na Pungertu je v zelo slabem stanju, treba bo na vsak način vsaj za silo popraviti pločevino na stolpu. Cerkev pa nima nič denarja, za to se bomo obrnili na župljane za prostovoljne darove v svrhu poprave tega stolpa.

Kušlanova hiša. Ravnokar jo podirajo, namreč njen stari del, da izgrade novo, lepšo stavbo, ki bo v kras glavnemu trgu. Gotovo bo vse zanimala ob tej priliki kratka zgodovina te hiše. Prvotna hiša je pogorela ob velikem požaru 1749. Na njenem mestu je bila potem sezidana nova, ki je bila spodaj zidana z velikimi vežnimi vrati, zgornji del pa je bil lesen, kakor pri večini tedanjih meščanskih hiš. Slika tedanje hiše iz leta 1759. vidimo na sliki župnišča, ki je bilo takrat dodelano. Original te slike je v župnišču. Pri hiši se je reklo „Pri Fendetu“. Stara številka je bila 163, danes je 5. Sedanja oblika je dobila hiša pred kakimi 70 leti. Kot prvi lastnik te hiše je znan Gašper Veja od leta 1758. Za tem je postal lastnik Ivan Rus, po njem jo podeduje 26. marca 1778. njegova žena Margareta, ki se je drugič poročila in se je po drugem možu pisala Wakaunik. Marjeta Wakaunik proda svojo hišo za 270 goldinarjev čevljarju Jernej Kozjek. Na to je kupil hišo Johan Dolžan, mizarski mojster, ki se je preselil iz

Dobrega polja, župnija Mošnje. Ta je umrl 24. maja 1862. Po njem je podedoval hišo njegov sin Urban Dolžan, ki je bil tudi mizarski mojster. Po njegovi smrti so podedovali hišo njegovi otroci in njegovo hči Frančiško je poročil sedanji gospodar g. Jernej Kušlan. L. 1806. in sicer 6. marca je v tej hiši umrla Julijana Waikard, vdova doktorja, stara 50 let. V hiši je stanovala več let družina Knoll, ki je opravljala pri župni cerkvi cerkveništvo in organistovsko službo.

Bratovščina presv. Rešnjega Telesa. Udje te bratovščine naj prinesejo prispevke za leto 1929. tekom junija. Z doneski te bratovščine se nabavljajo revnim cerkvam parametri — cerkvena obleka; tudi naša župna cerkev je že mnogo prejela od te bratovščine, ki skrbi, da se služba božja opravlja v dostojni mašni obleki.

Dr. Josip Pogačnik je s 1. junijem nastavljen kot kaplan v Kranju. Opravljal bo objednem tudi službo prefekta v dijaškem konviktu, kjer bo tudi stanoval. Gospod Pogačnik je prišel iz Inomosta, kjer je napravil doktorat.

G. Simončič je začasno nastavljen kot vikar v Kranju, ima pa dopust, da mora napraviti doktorat iz bogoslovja, in namerava jeseni oditi za nekaj časa na Dunaj še študirat.

Cerkev Matere Božje na Premskovem.

Časopisi dandanes kaj radi prinašajo razne 50, 100 in večletnice delavnih, znamenitejših mož, ali pa kakih važnejših stavb. Zakaj ne bi se te pravice poslužil tudi »Kranjski Zvon« za svoj okoliš! Premskovska cerkev M. D. Vnebovzete obhaja letos kar tri znamenite obletnice: 450, 300 in 200 letnico, kot nekdanj zelo obiskana božja pot, kjer so se gojili čudeži, kakor omenja Valvazor (II. zv. VIII. knj. str. 746.): »Mit 3 Altären und anhangendem Ruhm der Miracul.« Takrat (1689.) je spadala ta podružna cerkev še v župnijo Predvor.

Prvotna stavba te cerkve je že zelo stara. Omenja se v aktih že 1. februarja 1403.,¹ to je v četrtek pred svečnico. Takrat sta Jurij Gori in njegova žena Katarina, zet (aydem) Jahčeto s Hudega (von Chaud), zastavila svoje zemljišče v vasi na Hudem (Huje), kjer bivata cerkvi Matere Božje na Premskovem (Primbshau) kjer počiva (biva) naša Gospa, in ključarjema za 5 mark šil. dobrega beneškega denarja, ki sta ga jima ključarja posodila. Cerkvi bodeta plačevala o sv. Mihaelu pol marke šil. obresti. Pečat je privezal kranjski sodnik Fritzlein Nannhafer. Priče pa so bile Ivan Gessel pri Sv. Križu, Gregor Zartin in Mathutz Chalecher, meščani kranjski. (Pečat je odpadel.)

Če je še kaka starejša listina, ki omenja to cerkev, mi dosedaj ni znano, vendar pa lahko rečemo, da je cerkev še starejša, kajti češčenje Marije Dev. Vnebovzete² je kult ali češčenje, ki se je pri nas razširjalo skozi vse čase od početka pokristjanjenja naših prednikov do danes, deloma po oglejskih, deloma po freizinskih misijonarjih, ki so bili tukajšnji najbližji sosedje. Stolnici v Ogleju in v Freisingu sta bili posvečeni Mariji Vnebovzeti, istotako župna cerkev v Cerkljah pri Kranju, ki je stala že začetkom desetega stoletja, kakor kaže vklesan napis nad zakristijskimi vrati na evang. strani, kar je gotovo ohranjeno še iz stare cerkve. Napis pa slove sledeče: »CM HS — MRAIPH II«, to je monogram Jezusovega, Marijinega in Jožefovega imena ter letnica 902.

Ko je slovela v 15. veku tudi v bližnjem Crngrobu božjepotna Marijina cerkev, so jeli verniki obiskovati radi tudi Marijo na Premskovem. In da bi se to tem rajše gojilo, je prejela meseca marca l. 1479. sv. odpustke, ko je

¹ Iz zapuščine pokojn. Koblerja: prepis listine (Uradi: Kranj ltd. (1520) l. 43.) Odslej se bo omenjalo kar na kratko (K. Zb.), kar bo iz zbirke Koblerjeve.

² Voditelj: Dr. Gruden: »Najstarejši cerkveni patroni na Slovenskem« str. 71 — 73. v IV. letniku.

bila posvečena. Najbrže je trpela pod turškim kopitom leta 1475., ki so ravno ob Vel. Šmarnu³ tod divjali, da so jo potem popravili. In to bi bila prva važna obletnica (450) letos za cerkev M. B. na Primskovem.

V tej cerkvi je bila pa že l. 1524. ustanovljena bratovščina Marije Dev. Vnebovzete, kakor nam omenjajo listine.⁴ Takrat je imela en kelih, ki je tehtal 16 lotov. Šteli so jo med šentjurske podružnice 1526., ko so popisovali cerkve vrednosti radi turškega davka. Bratovščina se je pa tekom let pozabila. Prišla sta pa l. 1629. cerkvena ključarja k škofu Chroenu s prošnjo, naj bi se pozabljen bratovščina zopet obnovila in potrdila. Škof je uslišal njuno prošnjo in dne 5. avgusta 1629. izdal tozadevno listino z namenom, da bi se vršile pri tej cerkvi posebne slovesnosti in letni shodi v raznih časih v proslavo Marije Dev. in v blagor duš, kakor je bilo v starih časih. Podelil je tudi udom odpustek 40 dni za dan vpisa v bratovščino in kadar prejmo skesano zakramenta sv. pokore in sv. R. T. za vsakokrat, tolikokrat, kolikorkrat obišejo cerkev (toties, quoties). To bi bila torej druga važna obletnica (300) za Primskovo letos. L. 1796. je bratovščina še obstojala.

Po smrti škofa Chroena je njegov naslednik Rajnald Scarlichi imel v Kranju dne 30. avg. l. 1631.⁵ cerkveno vizitacijo. Pri tej priliki je obiskal tudi Premskovo. Že takrat je imela cerkev tri oltarje M. B., sv. Jurija in sv. Ane ter pokopališče okrog cerkve. Odredil je, naj se stranska oltarja radi pomanjkanja prostora, ker sta slaba, odstranita iz cerkve in kamenje naj se zloži zunaj na pokopališčni zid. To se pa ni izvršilo, ampak so oltarja prenovili in popravili. Omenjata se pozneje še vedno ob vizitacijah l. 1668. in l. 1685. Kamen za olje se je pa moral prestaviti zadaj za duri. Cerkev je imela takrat travnike, od katerih je dobivala letnih 4 R 14 kr. Predpisana maša je bila le na Vel. Šmarnen, bile so pa tudi ob gotovih dneh sv. maše Marijine bratovščine.

Bolj natanko nam opiše cerkev na Premskovem vizitacijski zapisnik v škofijskem arhivu z dne 19. sept. 1668., ko omenja, da je cerkev in vsi trije oltarji posvečeni ter da se ta spomin obhaja na Vel. Šmarnen. Oboje presbiterij (chorus) in ladija sta obokana. Slavolok ima počezni tram, na katerem je primeren križ. Oken ima cerkev na eni strani tri, na nasprotni pa dva, na severni strani se odpirajo. To kaže, da je bila cerkev orientirana (veliki oltar obrnjen proti vzhodu). Nekako sredi ladije je prizidana kapelica (chorus), v kateri je lahko več ljudi pri službi božji navzočih. Ob tej kapelici se na način loka pričinja zvonik, zgrajen iz rezanega kamna, ki v spodnjem delu razširja cerkven prostor. Izobokan, skozi obok grede vrvi od dveh zvonov ob glavnem vhodu. Ne tu, ne pri stranskih vratih ni kropilnika. V tej dobi je imela cerkev že dva keliha: eden ves srebrn z bakreno pozlačeno pateno, drugi ima kupo srebrno. Cerkveni urbar kaže 259 R glavnice, 65 R razpoložljivega denarja, ima cerkev tri kmetije, ki dajejo 25 R 9 kr, 4 njive na kranjskem polju z donosom 4 R, tudi od 3 krav cerkev nekaj dobi. Davka pa plačuje cerkev od tega provinciji 26 R, 22 kr, 2 d.

Cerkvena hiša služi cerkveniku v porabo, od katere plačuje cerkvi po 1 gld., 35 kmetov pa mu daje po 1 mernik žita za biro. Obligatne sv. maše so: na Vel. in Mali Šmarnen in na sv. Ane dan. Bratovščina pa ima svoje maše: na sv. Florijana, sv. Matevža in Lukeža dan ter na praznik Marijinega oznanenja. — Še več nam pa razodeva o položaju te cerkve vizitacijski zapisnik z dne 30. okt. l. 1685. v škofijskem arhivu. Poklicali so se ključarji: Matevž Zupan, Matija Košnik, Matija Sitar in Gregor Pilko, ki so odgovorili na vprašanje, da se opravljajo sv. maše, kakor ome-

njeno l. 1668. Povedali so tudi, da je zemljišče (fundno), na katerem je cerkvenik, dobil v najem od ključarjev dne 7. avg. l. 1556. baron Jožef pl. ab Ekh, ki plačuje cerkvi po 1 gld. n. v. na leto. Bratovščina M. B. daje cerkvi letnih 15 R, Cerkev ima 4 cela zemljišča (fundno), katera je dne 18. marca leta 1681. kupil od vikarja in ključarjev grof Jurij Maksimilijan Barbo pl. Waxenstein z ženo Marijo Renato za 460 R in 3 krone (coronatus) ter se zavezal, da plačuje vedno za dve sv. maši. Glavnice ima cerkev 545 R z obrestmi 27 R, ter dobiva od 87 krav à 8 vin = 4 R 56 kr, od 74 ovac à 2 vin = 2 R 28 kr, 4 njive na kranjskem polju pa donajajo letnih 4 R 4 kr 2 d.

Kakšna pa je bila takrat cerkev? Presbiterij (chorus) je bil 15 čevljev dolg, 15 visok in 10 širok, svetel in trdno obokan. Ladija je bila 27 čevljev dolga, 15 visoka in 10 široka, torej iste višine in širine, kakor presbiterij. Oboje pa je bilo tlakano z dobro žgano opeko. Oken ima pet, vrata pa dvojna, stranska sredi ladije. Na novo je napravljena lopa (atrium) pri cerkvi, lesena (axte arcularia) mizarско delo, tlakana pa z dobro žgano opeko. Zakristija je prizidana. Zidan zvonik je visok in kakor cerkev krit z lesenimi škodljami. V njem vabita k službi božji Premskovljane in romarje 2 zvona. Takrat je imela cerkev pa že 3 kelihe, srebrne, dobro pozlačene, in le ena patena je bila bakrena, a tudi pozlačena. Imela je tudi eno čedno bandero s sliko M. B. Vnebovzete na eni strani, na drugi pa sv. Ane.

Oltarji so bili še vedno trije. Glavni je imel menzo 3 in pol pedi dolgo, 1 ped (spithama) široko, zato pa lesen poveček okrog menze. Oltarni nastavek je imel v sredi soho M. B. z Jezusom v naročju, ob straneh pa sohi sv. Joahima in sv. Jožefa. V zgornjem delu je bila slika sv. Ane, ob straneh pa sohe 4 evangelistov, vmes pa razpostavljenih mnogo angelov z različnim godbenim orodjem. Ves nastavek je bil bogato pozlačen. Jasno je, da je bil nastavek baročno-renesančno delo one dobe.

Stranska oltarja sv. Jurija in sv. Ane, prvi na evang., drugi na listni strani, sta imela vsak svojo sliko v nastavku na 6 pedi dolgi in 3 pedi široki svoji menzi. Preprosto delo. —

Oglejmo si stavbo cerkve samo, kakor je orisana, ali pa njeno veličino z vsemi njenimi priveski, moramo priznati, da je bila za tedanje razmere in potrebe premajhna, nezadostujoča v vsakem oziru. Kdo bi se potem čudil, da se je gledalo nató, kako bi si Premskovljani na primeren način oskrbeli večjo, pripravnejšo in krasnejšo cerkev. Ta misel, to hrepenenje se je izcimilo v resno dejanje l. 1729. Takrat je izginila z zemeljskega površja najmanj nad 300 let stara cerkvena stavba, da napravi prostor večji, časovnim razmeram in potrebam primernejši cerkvi, ki je bila istega leta dovršena. Od stare cerkve je ostal le krepki zvonik, čigar gotski obok še danes priča, kakega sloga je bila nekdanja stavba, in pa mrliški zvon ali „navček“ iz l. 1647. se je ohranil do novejšega časa. In v spomin zgradbe nove cerkve na Premskovem je letos tretja važna obletnica (200) za vse tamošnje prebivalce. V tem nas prepričuje prodajno pismo preddvorskega župnika Janeza Ludovika Gandini pl. Lilienstein (1728—1738.), s katerim je potrdil, da je prejel od šentjurskega župnika Jakoba Vidmar 260 gld. stare kranjske velj. za prodano njivo premskovske cerkve, katero je kupil za cerkev sv. Jožefa na Hujah. To je župnik storil dne 29. nov. 1729.⁶ zato, da bo zmagal stroške za zidavo nove cerkve. Kakšna pa je ta nova, že večkrat prenovljena in olepšana stavba, si jo lahko vsakdo sam ogleda, saj stoji tik državne ceste, ki pelje iz Kranja v kokrsko dolino. Premskovljanom pa veljaj: kvišku glave, da se ta trojni jubilej dostojno in primerno proslavi Mariji v počaščenje, sebi pa v veselje in večni blagor! —

⁶ Lavtižar: Kranj str. 37.

³ Letop. M. Sl. 1871. str. 57.

⁴ Škof. arhiv: protok. 5. 417. Izv. muz. dr. V. str. 147.

⁵ Vizit. zapis. 1633. v škof. arh.